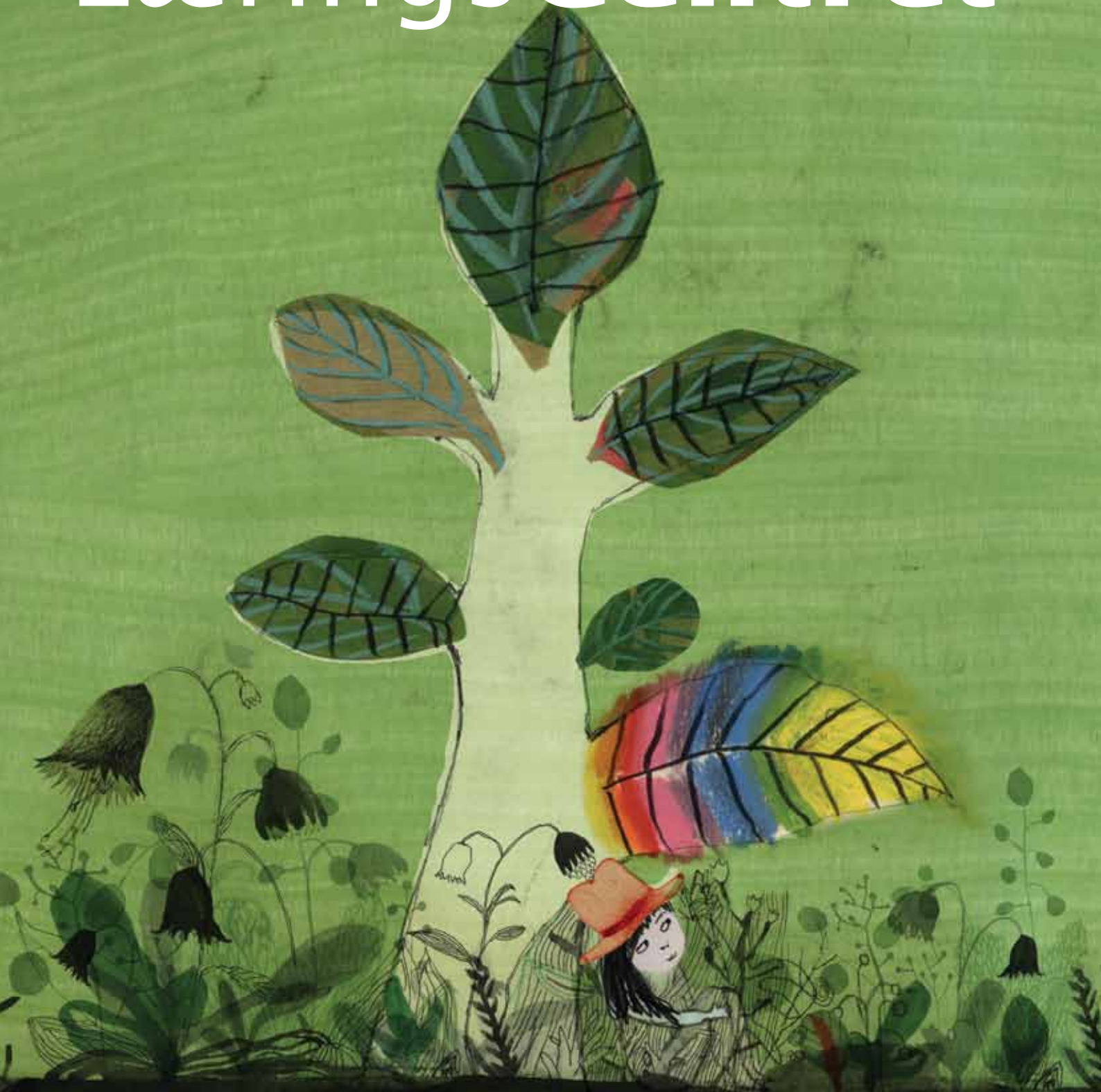


2023

# LæringsCentret

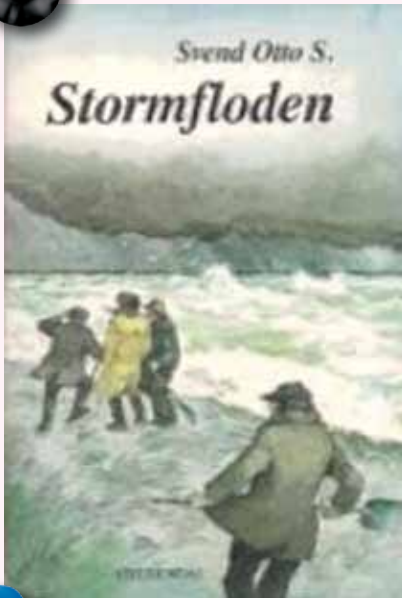


**Tema: Uge Sex**



## Stormfloden

Sidste år i november var det 150 år siden, at Lolland og Falster oplevede den store stormflod, der kostede næsten 200 mennesker livet. Den formidable illustratør og forfatter Svend Otto S. (1916-1996) skrev og tegnede billedbogen *Stormfloden* i 1988, og her har vi på trods af alderen en bog, der stadigvæk kan give en stærk fornemmelse for, hvad der skete i de skæbnesvangre dage i 1872. Stormfloden er set gennem de børns øjne, og der er stærke og dramatiske billeder i hvert opslag. Det er stor kunst!



## Skalk Junior

Skalk Junior er et nyt magasin for børn, der deler begejstringen for arkæologi og historie med den yngre generation. Skalk Junior er skrevet til børn og har Skalks DNA: Den gode historie, den lette formidling og et solidt videnskabeligt fundament. Man kan bl.a. læse om: Slædehunde, neandertalere, Captain America, slottets hemmelighed, hekse, Nordens guld og om børn, der hjælper forskere eller man kan løse den historiske krydsogtvær.

Skalk Junior udkommer fire gange årligt og kan købes i både løssalg og i abonnement. Lige nu til introduktionspris. En oplagt gaveide!  
<https://www.skalk.dk/.../skalk-junior-2023-abonnement-gave/>



## Drachmannlegatet

Hjerteligt til lykke til Jesper Wung-Sung, der netop har modtaget Drachmannlegatet, et af Danmarks ældste forfatterlegater, der er blevet uddelt siden 1917. Han får legatet for sit samlede forfatterskab, hvor han – som det hedder i motiveringen – bevæger sig "ubesværet i flere genrer, men det er overalt den samme stemme, der taler varmt og nærværende til os. Med et glimt i øjet og en barok fantasi forstår han at give virkeligheden vokseværk, så den fremstår med drømmenes klare farver og skarpe konturer." Bedre kan det ikke siges!

## Munch-Christensens store debutantpris

Det blev de to unge forfattere Sebastian Nathan (f. 1996) og Rasmus Theisen (f. 1995), som løb med æren og de to gange 50.000 kr., da Munch-Christensens debutantpris blev uddelt i oktober 2022. Sebastian Nathan modtog prisen for digtsamlingen *Honey Moon* og Rasmus Theisen for romanen *Andre hunde*. Legatet blev indstiftet af Vejles kendte boghandlerpar Bodil og Jørgen Munch-Christensen. Prisen blev første gang uddelt i 2006.



## Nordisk Råds Børne- og ungdomslitteraturpris 2022

Den grafiske roman "Ubesvart anrop" af Nora Dåsnes fra Norge fik Nordisk Råds børne- og ungdomslitteraturpris 2022 for et stærkt, troværdigt og nuanceret værk, om hvordan terrorangrebet den 22. juli 2011 ramte hele den norske nation. Prisen er på 350.000 kr.

## Indhold

Opslagstavlen .....	2
Leder .....	3
Tale af Mette Vedsø .....	4
Årsmøde 2022 .....	6
Faglig ledelse i og af professionelle læringsfællesskaber .....	8
Mindeord for Søren Fanø .....	11
BOGglade børn i SFO'en .....	12
Husk at få Uge Sex i kalenderen .....	14
Ingen dumme spørgsmål .....	15
Følelserne og biologien .....	18
Drengelopper og pigelus .....	22
En påfugl breder sine vinger ud .....	23
Om at finde vej i en ny virkelighed .....	24
Når far får en ny kæreste .....	25
Orla er børnenes bogstemme .....	26

## Orla-priserne 2022

Bedste fagbog – bogen, der gav mig lyst til at vide mere:  
 • *Verdens 100 mest truede dyr* af Sebastian Klein (Carlsen)

Gys og spænding – bogen, der fik mig til at skide i bukserne:  
 • *Min kat er seriemorder* af Charlotte Berwald (forlaget Brændpunkt)

Bedste handling – bogen, der fik mig til at glemme tiden:  
 • *Geminiforbandedelsen – en episk fortælling om kujoner og kæmpeorme* af Kim Ace (Carlsen)

Bedste bogserie – bogen, jeg ikke kunne lægge fra mig:  
 • *Mira børn imod voksne* af Sabine Lemire og Rasmus Bregnhøj (Gyldendal)

Sjovt – bogen, der fik mig til at flække af grin:  
 • *Månebibliotekets forbandelse* (Legender fra Odysia) af Lakserytteren (Lakse Publishing)





Pædagogisk LæringsCenterForening  
Hjemmeside: [www.plcf.dk](http://www.plcf.dk)  
E-mail: [plcf@outlook.dk](mailto:plcf@outlook.dk)

**PLCF administration**  
**Annoncer og ekspedition**  
Inge Von Essen  
[plcfadm@outlook.dk](mailto:plcfadm@outlook.dk)  
Tel: 40813123

**Redaktør**  
Elina Mørch Jensen  
Weysesgade 9, 2100 København Ø  
Tel: 2171 7027  
[eline.moerch@gmail.com](mailto:eline.moerch@gmail.com)

**FU**  
**Formand**  
Marlene Møller Drost  
[marlenedrost@gmail.com](mailto:marlenedrost@gmail.com)

**Næstformand**  
Runa Petersen  
[Rune.B.Petersen@outlook.dk](mailto:Rune.B.Petersen@outlook.dk)

**Kasserer**  
Dan Damsø  
[plcf@damsøemail.dk](mailto:plcf@damsøemail.dk)

Birgitte Barfoed-Høj  
[Birg1942@rksit.dk](mailto:Birg1942@rksit.dk)

Karin Kjeldsen  
[kjeldsen.karin@gmail.com](mailto:kjeldsen.karin@gmail.com)

Steen Juhl Møller  
[steenjm@gmail.com](mailto:steenjm@gmail.com)

Janne Bjerring Larsen  
[jannebjerring@gmail.com](mailto:jannebjerring@gmail.com)

Merete Jørgensen  
[merete@mail.dk](mailto:merete@mail.dk)

**Pensionistgruppen**  
Formand Stig Bergmann  
Stokkemærkevej 19, 2730 Herlev  
[stig.bergmann@gmail.com](mailto:stig.bergmann@gmail.com)

Kontingent: Opkræves én gang årligt i januar.  
Abonnement kr. 775,- ekskl. moms.

Næste nummer af LæringsCentret  
udkommer primo marts 2023.

Udkommer 6 gange årligt. Oplag 1.300  
ISBN 0105-9556

**Design og grafisk produktion**  
CS Grafisk A/S

**Deadlines:**  
Nr. 2: 1. feb (udkommer primo marts 2023)  
Nr. 3: 1. april (udkommer primo maj 2023)  
Nr. 4: 1. maj (udkommer primo juni 2023)

Artikler i LæringsCentret dækker ikke  
nødvendigvis redaktionens og/eller PLCFs  
synspunkter.

**Medlemskab:**  
Skriftligt via hjemmesiden på [www.plcf.dk](http://www.plcf.dk)  
**Kontingent:** Opkræves én gang årligt i december.

**Overgang til pensionistgruppen:**  
Skriftligt via hjemmesiden på [www.plcf.dk](http://www.plcf.dk)

**Flytning, navneskift m.v.:**  
[plcfadm@outlook.dk](mailto:plcfadm@outlook.dk)

**Forside-illustration af Pia Halse**

# Refleksioner ved årsskiftet

2022 har på mange måder været et specielt og begivenhedsrigt år. Ruslands invasion af Ukraine og dermed krig på europæisk jord, har også påvirket folkeskolen.

Med kløgt og effektive indsatser, er undervisning af ukrainske børn og unge blevet iværksat, lokale initiativer har set dagens lys og i det hele taget trådte vi som samfund i karakter og åbnede dørene for de fordrevne. *Hvor der er hjerterum er der husrum*, blev her på fineste vis illustreret.

Men også et andet og mere grundlæggende problem tog overskrifterne i årets løb, og blev også et af folketingsvalgets temaer: Børn og unges mistrivsel. I stigende omfang er vi blevet vidner til, at vore børn ikke trives godt nok. Skolevægning, angst, flere børn med diagnoser og forventningspres er blevet forhold, som vi i stigende omfang må forholde os til i vort daglige virke som lærere og pædagogiske læringsvejledere.

Disse problemer har politikerne heldigvis også fået øjnene op for. I skrivende stund pågår regeringssonderinger og forhandlinger stadig. En af dagene var en fælles temadag, hvor alle folketingets partier var inviteret til Marienborg. Temaet var: Børn og unges trivsel og dannelse.

Hertil havde man inviteret tre oplægsholdere. Den ene oplægsholder forfatter Niels Overgaard, var på programmet med oplægget 'En voksen til stede'. Han fortalte blandt andet, at vi bør have en mere kritisk tilgang til, hvordan vi bruger teknologien. At mere skønlitteratur kan styrke både empati, fordybelse og kreativitet, som igen kan modvirke børnenes og de unges mistrivsel. At de ældste elever i skolen bør have livsfilosofi på skoleskemaet.

*"Alle var enige om, at det (mistrivsel) er et bredere problem end noget der bare kan løses politisk. Det er et samfundsmæssigt problem, som der er et fælles ansvar for på tværs af samfundet,"* sagde han bagefter til Altinget.

Set fra et PLC-perspektiv taler hans konklusioner lige direkte ind i vores kontekst. Aldrig har litteraturens tilgængelighed og formidlingen af den til børn og unge været mere vigtig end nu.

Med den nye PLC bekendtgørelse fra i år, er både *trivsel* og *litteraturen* blevet fremskrevet. Stærke signaler, som vi som forening også vil søge at understøtte i 2023 med konkrete tiltag på vores nye inspirationsside, med webinarer og gennem blog indlæg. Vi vil gøre vores til, at trivsel igen breder sig blandt børn og unge.

I det nye år vil foreningen fortsat arbejde for at gøre vores stemme gyldig i forskellige fora. På samme måde vil vi understøtte kredsens lokale konferencer og den fortsatte implementering af Bekendtgørelsens vigtige konklusioner. Vi afventer stadig vejledningen til Bekendtgørelsen, og så snart den ser dagens lys, vil vi initiere forskellige aktiviteter til implementering.

Så der er rigeligt at tage fat på også i 2023. Det glæder vi os til – både i lokalkredsene og i FU.

På gensyn i det nye år - I og jeres kære ønskes et godt nytår!



Marlene Møller Drost



& Runa Barbara Petersen

# Tale af Mette Vedsø holdt på PLCFs årsmøde den 29.10.22.

Egentlig ville jeg gerne råbe tak, så det kunne høres helt ud på Vejlefjordbroen og ud på min 'barndommens gade' i Bredballe, ikke så langt herfra. Men jeg er jo en stille og rolig *skriver*, så i stedet, med hånden på hjertet - TAK - det her er som at få en smuk og særlig gave - der er ikke noget større end at blive set og værdsat.

Dengang jeg stod i laboratoriet, da jeg læste kemi, for meget længe siden, der var der noget der hed katalysatorer. I den verden er det et molekyle, der skubber til den kemiske reaktion uden 'at blande sig'. Og så sker der ellers noget i kolberne. Der kommer lys. Der kommer varme. Det syder. Det bobler  
Og allerbedst. Der sker en forandring. Det *der var* til at starte med, bliver til noget *andet og nyt*.

Så jeg leger selvfølgelig kemiker i dag og siger: Det er jo jer! I **katalyserer** læsere. I skubber nænsomt. I laver lys og varme. I får det til at syde og boble – eller okay – I er jo oppe mod tik-tok og snap chat og instagram ligesom hele samfundet er - men I er der. Og det *der var*, da I rakte bogen frem, bliver til noget *andet og nyt* ... sådan er det nemlig at blive læser!

Nu var jeg jo ret heldig selv at møde en særlig rar og særlig kompetent skolebibliotekar, da jeg gik i folkeskolen. Og sørme, han sidder endda her i dag. Jeg husker, at Bent Rasmussen førte mig væk fra Troldepus, som der var gået mode i, i min klasse på Kirkebakkeskolen. Jeg synes bare, de er så kedelige, sagde jeg til Bent, og den greb han heldigvis. Tusind tak, Bent. Fordi du så mig, ligesom dine kolleger ser 'deres børn'. Du førte mig væk fra Troldepus og hen til hylderne med de bøger, hvor der var noget på spil mellem mennesker, og siden fandt jeg også ud af, hvor vidunderligt sproget er.

Det sidste, altså sproget, har jeg faktisk tænkt en del over den sidste tid, måske fordi jeg er dommer i en konkurrence, hvor jeg har læst 126 noveller igennem. Det er mange, skal jeg hilse og sige. Og det interessante var, at vi ved første

jurymøde forleden, var stoppet op ved mere eller mindre de samme tekster. Vi mærkede altså tydeligt, hvornår noget var godt.

Og jeg må sige at vores fællesnævner var: SPROGET. For sproget er bare en form for overligger. Hvornår er der denne her spids. Denne tone. Denne særlighed. Denne lethed.

Sproget er det, der gør der svære let, og det der gør det nemme svært. Det der danner overraskende og nye billeder, så man pludselig tænker - aaahhh.

Så når nogle siger, at det er *lige meget*, hvad børn læser, bare de læser. Så synes jeg simpelthen ikke, man kan sige noget, der er mere forkert.

Jeg forsøger indimellem at forklare børn, det der med sproget. Hvor pokkers vigtigt, jeg synes det er og om forskellen mellem et slapt og uoriginalt sprog og det modsatte. Men det er en abstrakt ting at forklare. Måske fortæller jeg om min vej med mine egne tekster, hvordan sproget helst skal gå foran mig og lede mig, og jeg læser indimellem citatet her fra 'Når hjertet er en elpisker':

startede jeg ud kemisk, bioteknologisk og medicinsk. Jeg bestod en masse eksaminer og endte ud med en dejlig løn. Men noget manglede i den grad, og jeg måtte sande at man kan sagtens være GOD til noget uden at FØLE for noget. Og åh hvor jeg savnede at føle for det, jeg lavede. Det gør jeg heldigvis i børnelitteraturen. Rigtig meget endda. Sammen med Pi og Urban og pigsko og pytkasser.

Og denne her pris skal IKKE i pytkassen, men i jubelkassen. En stor tak igen til udvalget og ikke mindst til Anette Øster som var den allerførste der antog en af mine tekster, nemlig 'Tabernabo'. Siden blev Anette min dejlige redaktør, ligesom Tine Flyvholm og Cecilie Bogh og Jeanne Dalgaard og Bjarne Jensen også alle har spillet en stor rolle i diverse epoker. Og så er der dig Anne. Vi to har haft et fantastisk parløb her de senere år og udgivet 'Kaj' og 'Happy Happy' og 'Hestehuller', og det er med stor ro, og følelsen af et makkerskab, at jeg trykker 'send', når jeg har nørklet med et eller andet manuskript, som kræver nye øjne. Og jeg glæder mig til at vise verden min nye roman BANAN – hov der var sproget igen. Den er

*Da jeg googler, finder jeg ud af, at scared ikke er det rigtige ord. Det hedder anxiety. Det er et af den slags ord, jeg ville være virkelig bange for i engelsk. Udtalen ligger ikke sådan lige for. Jeg går på google translate og søger på lydikonet. En kvindestemme, der også taler ret britisk, overklasse engelsk, siger det helt anonymt. Det udtales faktisk som society. Da jeg ser den lighed, er det pludselig nemt. Angst er et hårdt ord. Anxiety er som en lille melodi på en xylofon.*

”

Netop her, i starten af romanen, gik sproget foran mig, og sådan fandt denne her bog sin poesi, næsten uden, at jeg arbejdede for det.

Og ja. Arbejde! Tilbage til det. Som sagt

vi i gang med at finpudse, og den udkommer til foråret.

Mig der ellers skriver temmelig knapt, fik vist skrevet en ret lang tale. Tak fordi I lyttede med hele vejen hertil.

# Bog – stav – kend – skab






Et moderne læsesystem er langt mere end et afkodningssystem. I *Kom og læs* suppleres det fonologiske arbejde med oplæsning og samtale om litterære tekster, opdagende skrivning, stavning og masser af leg og bevægelse. På den måde får eleverne et solidt grundlag for deres begyndende læsning.

Kom og læs mere på  
[gyldendal-uddannelse.dk/Komoglaes-laesesystem](http://gyldendal-uddannelse.dk/Komoglaes-laesesystem)



Fælles om at  
læse forskelligt

 Gyldendal Grundskole  
 @gyldendal\_grundskole  
 Gyldendal Uddannelse

GYLDENDAL 





## Køb årets plakat af Pia Halse og prisvinder-portræt 2022

Plakat: 50 kr. + moms og forsendelse • Portræt: 10 kr. + moms og forsendelse

Bestil på [plcfadm@outlook.dk](mailto:plcfadm@outlook.dk)

# Årsmøde 2022



Af Eline Mørch Jensen

Sidste weekend i oktober 2022 blev der traditionen tro holdt årsmøde på efterårsklædte Haraldskær ved Vejle ialt 25 stemmeberettigede medlemmer af PLCF.

Efter deltagernes ankomst og frokost lørdag bød programmet indledningsvist på en gennemgang af nyt i forbindelse med Bekendtgørelsen om De pædagogiske Læringscentre af Runa B. Pedersen, som har deltaget i arbejdet heromkring i BUVM, mens foreningens tidligere formand Birgitte Reindel deltog i det indledende arbejde vedrørende Bekendtgørelsen.

Runa kunne berette at flere kommuner er begyndt at implementere dele af Bekendtgørelsen i forskellig grad og på forskellig vis, da forholdene på PLC'erne på de enkelte skoler og i landets kommuner varierer meget og derfor også kan tænkes i mange retninger. Netop det

kom til udtryk i lørdagens oplæg med overskriften "Faglig ledelse i og af det pædagogiske læringscenter" af skoleleder Henrik Fenger Lynggård fra Vejle, hvis PLC-team har en del flere opgaver end på mange andre skoler – i hvert fald ifølge de reaktioner der kom frem på årsmødet på Haraldskær, hvilket man kan læse mere om i artiklen om Henrik Fengers Lynggårds oplæg på side 8-9.

Om aftenen var der traditionen tro festivitas, hvor foreningen bød på bobler og lækker middag i anledning af overrækkelsen af PLCF-Prisen, som gik til – tadaaaa! - Mette Vedsø for hele hendes forrygende forfatterskab. Efter taler af både prisudvalgets formand Karin Kjeldsen og Mettes mangeårige redaktør Anne Mørch Hansen, redaktionschef på Gyldendal, holdt Mette selv en finurlig og rigtig Mette Vedsø'sk tale og takkede for prisen. En tale, der ikke var så heldige at overvære, heldigvis har chancen for at læse her i bladet på side 4, lige som I kan nyde årets prisplakat udført af Pia Halse, hvis illustrationer LæringsCentrets læsere også vil få fornøjelsen af at opleve på bladets forsider i hele 2023.

## Fuldtalligt FU

Søndag fremlagde formand Marlene Møller Drost sin mundtlige beretning, hvori hun bl.a. fremhævede formandskabet, ansvars- og opgavefordelingen og samarbejdet i FU i al almindelighed, som hun mente havde været med til at kvalificere arbejdet i foreningen i det forløbne år. Omvendt høstede formanden og FU rosende ord og bifald for deres indsats, lige som både den skriftlige beretning (bragt i LæringsCentret nr. 4/2022) såvel som den mundtlige beretning blev godkendt og enstemmigt vedtaget.

Herefter fremlagde kasserer Dan Damsø det reviderede regnskab for 2021, som blev godkendt. Han kunne tilføje at der er kommet bedre styr på medlemstal, kontingent og administration, lige som han stillede i udsigt at der sandsynligvis vil kunne forventes et mindre overskud i 2023. Årsmødet vedtog enstemmigt at fortsætte LæringsCentrets udgivelsesfrekvens på 6 årlige numre, men spare udgiften til Folkemødet på Bornholm. Desuden var der enighed om at foreningens udvalg skal have mulighed for at søge om økonomisk støtte, mens man valgte ikke at forhøje medlemskontingentet. Endelig blev budgetforslaget for 2023 enstemmigt vedtaget.

I FU var Karin Kjeldsen, Dan Damsø og Steen Jørgensen på valg og blev alle genvalgt, mens Mogens Lorenzen Lindved og Maike Rubenkamp blev valgt som hhv. 1. og 2. suppleant. FU er dermed fuldtalligt og består af: Marlene Drost Møller (formand), Runa B. Petersen (næstformand), Birgitte Barfoed-Høj (sekretær), Dan Damsø (kasserer), Karin Kjeldsen (formand for prisudvalget), Merete Jørgensen (kontakt til bladudvalget), Janne Bjerring Larsen, Steen Juhl Møller.

Læs hele beslutningsreferatet incl. formandsberetning, regnskab og budget på PLCF's hjemmeside. ■



# Faglig ledelse i og af profes

Af Merete Jørgensen, lærer og skolebibliotekar på Allerslev Skole, Lejre. Medlem af FU samt bladudvalget

I forbindelse med PLCF's årsmøde i Vejle fik vi lørdag d. 29. oktober besøg af Henrik Fenger Lynggård. Henrik Fenger Lynggård er skoleleder på Vejle Midtbyskole og medforfatter til bogen *Faglig ledelse af professionelle læringsfællesskaber* (af Malene Ringvad, Henrik Fenger Lynggaard og Frank Jensen, Dafolo, 2020.). Et par timers spændende oplæg, som efterfølgende gav anledning til gode samtaler om, hvordan det pædagogiske læringscenter kan ledes og udfoldes i praksis.

Henrik Fenger Lynggård giver os denne dag et indblik i, hvordan arbejdet med det pædagogiske læringscenter gribes an på hans skole samt de tanker og overvejelser, der ligger bag skolens praksis.

PLC er en forkortelse for det pædagogiske læringscenter. Det er en samlende enhed i skolen og for skolens lærere, vejledere og ledelse med det formål at understøtte og udvikle skole, undervisning og læring. Henrik Fenger Lynggård minder os da også flere gange om, at det jo er for børnene, at vi laver skole, og at det derfor - efter hans mening - er afgørende, at skolens vejledere og ressourcepersoner kommer ud i klasserne. Her er skolens PLC i form af vejledere og ressourcepersoner sammen med børn og lærere i forløb, der tager afsæt i Co-teaching-principperne.

## Co-teaching

Co-teaching må lige have et par ord med på vejen, selv om det efterhånden - dog i forskellige udformninger - har fundet vej til de fleste danske folkeskoler. Co-teaching er, når to undervisere skaber inkluderende undervisning, der tilgodeser alle elevers muligheder for faglig og social deltagelse. Co-teaching kan bruges i alle fag og på alle årgange (ifølge Børne- og undervisningsministeriets udgivelse: *Co-teaching som indsats til fagligt løft*).

Co-teaching og professionelle læringsfællesskaber fungerer i praksis, fortæller

Henrik Fenger Lynggård, og derfor er de budt indenfor på skolen, men understreger også, at han generelt er påpasselig med at kaste skolen ud i store nye projekter - det kræver derfor "benhård prioritering." Alligevel taler Henrik Fenger Lynggård varmt for at, vi skal lave skole på en anden måde og understreger, at ledelse handler om modet til at ville gøre en forskel, også selvom det er svært.

Når Henrik Fenger Lynggård fortæller om de arbejdsopgaver, skolens PLC sammen løfter, forstår man godt, at der er rigeligt at kaste sig over. Faglig ledelse er et *højt specialiseret håndværk*, som ifølge Henrik Fenger Lynggård fordrer

- At man har opdateret faglig viden om ledelse, pædagogik og didaktik
- At man er relationskompetent
- At man kan arbejde faciliterende med lærere og pædagogers læring
- At man er god til at iagttage undervisning og igangsætte refleksioner over den
- At man kan iagttage og tale med eleverne om deres læreprocesser

## 26 ansatte på PLC

På Vejle Midtbyskole organiseres det i dag som følger: PLC'et består af i alt 26 personer, hvoraf de 8 er ansat på fuld tid i PLC, mens de øvrige er tilknyttet som ressourcepersoner. Der er en direkte ledelse af PLC med daglige møder med de 8 fuldtidsansatte.

Hvilke vejledere og ressourcepersoner er så tilknyttet PLC på Vejle Midtbyskole? En hel del, finder vi ud af. Der er vejledere i matematik, læsning/dansk, naturfag og AKT, en koordinator af PLC, en læringsvejleder, der primært er optaget af didaktik, en specialvejleder, en vejleder i fritids-pædagogik samt en sammenhængspædagog. Herudover er der en, der har ansvar for Co-teaching/dataindsamling, og så er der *Vejviserne*, der har fokus på relationskompetence. Ledelsen er naturligvis også en del af PLC - og det er skolebiblioteket også.

Det gibber dog lidt i forsamlingen, da skolebiblioteket i første omgang synes kørt lidt ud på et sidespor, men sådan skal

vi ikke nødvendigvis tolke det, forsikrer Henrik Fenger Lynggård. Skolebibliotekaren på Vejle Midtbyskole arbejder dog primært ude i klasserne, hvor hun udvikler litteraturforløb i samarbejde med lærerne, men der findes også et sted på skolen til bøgerne. Det fysiske PLC på Vejle Midtbyskole skal fremover være et bibliotek og et innovationsrum med bøger, lego, genbrugsmaterialer, 3d-printere, microbits og anden teknologi. Lidt bekymring er der dog stadig at spore blandt tilhørerne, for hvis skolebibliotekaren overvejende er ude i klasserne, hvem er så til stede på det fysiske skolebibliotek?

## PLC som mindset

I forbindelse med anvendelsen af Co-teaching giver det god mening at have 8 fuldtidsvejledere ansat, da det indebærer fælles planlægning, gennemførelse og evaluering for lærer og vejleder, men desværre er det nok lidt langt fra den tildeling af ressourcer som mange andre skoler oplever - når det gælder vejledere. PLC'et er altså både en række personer og et fysisk sted - men fremfor alt er PLC et "mindset", forklarer Henrik Fenger Lynggård. Et *Growth mindset*, der kan opsummeres med, at man tænker: "I can try a different way", "Is this really my best work?" Og at man accepterer at: "This may take some time and effort."

Et nøglespørgsmål i denne tilgang er: "Hvad skal du gøre mere af og hvornår?" Henrik Fenger Lynggård ser undervisning to gange om ugen, og har dermed også mulighed for på møder med PLC at tage afsæt i praksis. Ingen tvivl om at Vejle Midtbyskole har en leder, der er tæt på elever og medarbejdere - og som gerne vil være tæt på undervisningen.

Tid og ressourcer må dog også på Vejle Midtbyskole være en udfordring. Mange af deltagerne på årsmødet i Vejle var i hvert fald nysgerrige på, hvordan man finder både tid og ressourcer til de mange vejledere og ressourcepersoner til skolens PLC. Bekymringer for det fysiske PLC's fremtid var også en del af den efterfølgende livlige summen.



# sionelle læringsfællesskaber

De fælles værdier og visioner, som Henrik Fenger Lynggård fremhæver, og som omhandler *deprivatisering af praksis, samarbejde, reflekterende dialoger og fokus på elevernes læring* er uden tvivl noget,

der optager mange lærere, ressourcepersoner og vejledere ude på skolerne, og er noget vi plc'ere fortsat gerne vil have inspiration, tid og ressourcer til at kunne omsætte i praksis.

Spændende bliver det at følge arbejdet med udviklingen af PLC og de professionelle læringsfællesskaber på Vejle Midtbyskole – for der vil helt sikkert være god inspiration at hente. ■

Pædagogisk LæringsCenterForening Lokalkreds Midtjylland  
inviterer alle interesserede til konference på

## Best Western Golfhotel, Viborg 8. og 9. marts 2023



Illustration af Otto Dickmeiss

under overskriften:

### Hele herligheden...og meget mere til PLC

Læs mere og tilmeld dig på [Viborgkonferencen.dk](http://Viborgkonferencen.dk)

PLCF Lokalkreds Midtjylland indkalder til ordinær generalforsamling.

**Dagsorden Lokalkreds Midtjylland onsdag den 8. marts 2023**

Dagsorden i flg. vedtægterne

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning
3. Fremlæggelse af regnskab
4. Fremlæggelse af budget og fastsættelse af kontingent
5. Indkomne forslag
6. Valg
7. Valg af kritisk revisor
8. Evt.

Læs mere på [Viborgkonferencen.dk](http://Viborgkonferencen.dk)





# WEBINAR



## SKRIV

### Pædagogisk LæringsCenterForening

inviterer til webinar om materialet SKRIV 1, 2, 3 som blev udgivet i foråret af Alinea.

På dette webinar vil forfatterne til materialet **Rebekka Hjuler Bærnholdt og Maria Ulrik Pedersen** præsentere materialet og tale om pædagogiske og didaktiske tilgange til situeret skrivning - og fremhæve hvilken vigtig funktion **PLC** har for at skabe reelle modtagere.

*Forfatterne siger: "Motivation er en afgørende faktor for at udvikle sin skrivekompetence - derfor er det vigtigt at tydeliggøre, at tekster SKAL og KAN noget. Vi er optaget af at skabe skrivesituationer som alle kan mestre".*

## TID & STED

Tid: Torsdag den 26. januar, 2023

Kl: 17:00-18:00

Sted: TEAMS (link tilsendes)

Tilmelding: [PLCF@outlook.dk](mailto:PLCF@outlook.dk)/ senest den 10. januar 2023



Vi glæder os til at se jer 😊



# Så er den helt gal igen!

Mindeord om Søren Fanø. Af Jesper Wung-Sung



**Søren Fanø i veloplagt selskab med Jesper Wung-Sung foran et intenst lyttende publikum til en forfatter-aften om Lynkineser, afholdt af Selskabet for Børnelitteratur, Ibby Danmark. Foto: Bjarne W. Andresen**

*Så er den gal igen! Så er den da helt og aldeles rivravruskende gal igen!* Jeg har ikke tal på, hvor mange gange Søren har henvendt sig med en variant over vendingen. *Så er den helt gal igen!* Underforstået, at nu skulle man yde, bidrage til eller deltage i et eller andet, men humlen var, at Søren selv skulle yde mere, bidrage med mere, deltage fuldt ud. Det var altid ham, der tog det store slæb. Men han gjorde det med glæde, af glæde ved bøger, og i en tyrkeretro på vigtigheden af, at måske ikke mindst børn og unge møder god litteratur.

Når man svarede på en sådan besked, fik man en ordboomerang i nakken to minutter efter. Så hurtig var Sørens hoved, så hurtig var hans pen, og altid veloplagt og originalt forfattet med en varieret buket af signaturer og stillingsbetegnelser: *Aftægtslektoren, Din ældgamle monograf, Pt. Højskoleelev på Rødding.*

*Så er den helt gal igen!* Det var den for Søren så karakteristiske måde at være høflig på – at lave en forsigtig forespørgsel på uforsigtig vis. På samme måde kunne han komme buldrende ind i et rum med en løftet arm til hilsen, råbe på tværs af en parkeringsplads, begynde in media res som var det ikke længere end en vejtrækning, siden vi sidst talte

sammen. Men det var aldrig "Se mig! Se mig!", men "Se litteraturen! Se livet!"

For Søren havde ofte dette lys i øjnene – når han havde læst en fantastisk bog, når han havde været sammen med begavede kollegaer eller dygtige studerende, når han havde været til en konference, hvor niveauet var inspirerende højt, og når han talte om sine nærmeste, Jytte, børn og børnebørn.

En anden art overskrift fra Søren lød: *Så er jeg helt færdig med dig!* Underforstået, at nu var et projekt, en artikel, en bog afsluttet. Nu er jeg så færdig med dig! Hvilket kun gjaldt, lige indtil han fik en ny idé eller opgave. For også hvad det angik, trak Søren for mere end en – og sådan kunne han i en vending omfavne én ved at afvise én.

Så er jeg helt færdig med dig! Måske havde Søren lettere ved at afslutte noget ved at lade afskeden udforme som et ironisk vink, for noget jeg i mange år studsede over i Sørens skønne selskab, var hvor tilsyneladende svært han havde ved at forlade det, altså selskabet, middagen, mødet, de rum hvori vi var sammen. Det var altid noget med tre gange adjø, en lille piruet af tilføjelser, endnu en løftet arm

og et sidste besyv, eller betolv, og så en afskedssalut.

Jeg tror, at det delvist skyldtes blufærdighed, måske endda generthed, en kejtet dreng i en klog voksen mand, der – med rette – synes at både ankomster og afrejser var noget mærkeligt noget. Men jeg er også sikker på, at det skyldtes intellektuel og menneskelig modvilje. At der var noget i Søren, som slog hælene i. For nu havde vi lige det så hyggeligt, så sjovt, at nu var vi i gang med en dybt interessant og meningsfuld samtale om mennesker og litteratur, som det ville være decideret tåbeligt at rejse sig fra og forlade. Og det rum hvori Søren var til stede var altid sjovt, hyggeligt, berigende og livskraftigt. Det er vi mange, som har været så privilegeret at opleve.

Måske var det den eneste måde at få Søren til at forlade dette rum på – ved tvang. Det føles både urimeligt og ubegribeligt, og det efterlader ... ja, et tomrum. Det kan ikke fyldes ud. Måske det heller ikke skal fyldes ud. Vi skal derimod huske Søren Fanø som det enestående menneske, han var, og dermed også hvad der kræves i en fortsat samtale om det at være til gennem litteraturen. Nemlig at nogen stadig skal sige til nogen: *Så er den da helt og aldeles rivravruskende gal igen!* ■

# BOGglade børn

Af Dorthe Bøgh, skolebibliotekar og PLC-vejleder Arden Skole

I finansloven for 2021 blev der afsat 25 millioner kr. til at styrke børns litteraturoplevelser og til det formål oprettede Slots- og kulturstyrelsen BOGgladpuljen. Her kunne folkebiblioteker og kommuner søge støtte til indkøb af nye bøger til de 0-12-årige børn i dagtilbud, SFO'er og klubber.

78 ud af landets 98 kommuner fik del i BOGgladpuljen, som alene måtte anvendes til bogindkøb. I Mariagerfjord fik vi også del i puljen, da kommunens børne-unge konsulenter og folkebiblioteket søgte om og fik bevilget godt 800.000 kr. til indkøb af i alt 7000 nye bøger til kommunen. Og i foråret 2022 fik jeg som PLC-vejleder og skolebibliotekar for 0.- 6. klasserne på Arden Skole besked om, at vi kunne få tilført bøger for mange tusinde kroner, men hvordan skulle de nye bøger blive en del af børnenes hverdag i en fritidskultur, hvor bøgerne ikke havde en rolle i forvejen?

Det var oplagt for mig med mit kendskab til både indskolingsbørn og pædagogerne på skolens SFO at lægge billet ind på at være med i BOGgladprojektet. Efter aftale med skolens leder deltog jeg derfor som SFO'ens repræsentant ved de møder, som folkebibliotekerne indkaldte tovholdere fra institutionerne til om indkøb af bøger.

På første møde præsenterede folkebibliotekets to børnebibliotekarer et katalog over bøger, vi kunne bestille til skolens SFO, og med konsulenterne kom vi i dialog om, hvordan bøgerne skulle få et liv i SFO'er og dagtilbud. Hvordan kunne vi understøtte sproglig udvikling og læselyst i børnenes fritid? Jeg skyndte

mig derfor straks at invitere en pædagog fra SFO'en med til de næste arbejdsgruppemøder. Det tog et par møders tid, før vi nåede til en fælles forståelse af, at alle der er omkring børnene kan være med til at tage ansvar for børns sprog- og læseud-

vikling og ikke mindst få oplevelser med alle de fantastiske fortællinger som litteraturen tilbyder.

## PLC's samarbejde med SFO

På skolebiblioteket holdt jeg skarpt øje



Artiklens forfatter læser højt af Silja Scherfig og Otto Dickmeiss bog Farfar.



# n i SFO'en

med elevernes bogfavoritter og nogle af dem blev tilføjet min bestillingsliste, fx Marvel, Disney, lette fagbøger og tegneserier. Bøgerne blev bestilt samlet for hele kommunen i foråret 2022, men kunne først leveres i august. Vi havde derfor tid til at gå i gang med arbejdet på skolen.

Jeg startede med at deltage i et kort personalemøde i SFO'en, hvor jeg introducerede BOGgladpuljen og udviklingsarbejdet med at få bøgerne gjort til en del af kulturen i "Fritteren" – for også her skulle idéen modnes. Først brainstormede vi om forhold til opbevaring af bøgerne og indretning af et roligt område, hvor børn og voksne kunne trække sig tilbage for at læse. Allerede samme dag pakkede jeg en kasse fra skolebiblioteket med 40 bøger, som jeg lånte til SFO-koordinatoren. Pædagogerne afskærmede midlertidigt et sofa-område med reoler, hvorpå bøgerne blev udstillet med forsiden udad. Meget hurtigt fattede børnene interesse i at hyggelæse i sofaen, men det var ikke altid let for de voksne at finde tid til nærværende læsning sammen med dem.

Vi ville også gerne forberede og udbrede det gode bogbudskab til forældrene, så jeg fandt en gammel udstillingsreol, som blev til en bog-bytte-reol. Konceptet var enkelt: Snup og giv en læseoplevelse! Tag en bog med hjem, læs den og medbring en af dine egne bøger, som du vil give til byttereolen. Jeg donerede fem nye bøger, jeg havde købt på Lær-fest og nogle gamle fra depotet, lavede et skilt og klistermærker - og så var vi i gang!

## Det praktiske arbejde

Midlerne fra BOGgladpuljen er udelukkende til bogindkøb. Det gav visse udfordringer, for der er hverken tænkt tid eller økonomi til et samarbejde på tværs af institutioner, formidling, klargøring med plast og stregkoder eller reoler til opbevaring. Mit arbejde som PLC-vejleder blev derfor også at forklare ledelsen og mine kolleger i SFO'en, at de mange bøger er en fantastisk gave, som samtidig er en stor opgave!

Heldigvis har jeg en lydhør skoleledelse og samarbejdsvillige kolleger både i SFO og skole samt fantastiske kolleger på skolebiblioteket. Mine møder kunne afvikles, fordi lærerne selv klarede biblioteksbesøg med indskolingsbørnene. Bøgerne blev plastet af vores flexjob-ansatte kollega hjemmed ved hendes spisebord. Min PLC-vejlederkollega og jeg måtte så selv sætte bøger på plads! Jeg købte bogplast og stregkoder på PLCs administrationsbudget og oprettede en ny afdeling i Cicero – SFO, hvor jeg også registrerede bøgerne. Det blev nødvendigt at omprioritere opgaver.

På et møde i arbejdsgruppen besluttede vi, at der i uge 43 skulle særligt fokus på de nye BOGgladbøger i alle kommunens SFO'er. Målet var at blive klar i løbet af september/oktober. Herefter ville vi afholde en læsefestival, hvor de enkelte SFO'er selv planlagde indholdet men havde et fælles navn og logo: LæSFO. Folkebiblioteket stod for printning af bannere, børnetatoveringer m.v.

Desværre var der problemer med levering af toner og materialer på verdensmarkedet før efterårsferien, men det slog os ikke ud. Jeg designede selv en vimpel med logoet, og de børn og pædagoger, der var i SFO i efterårsferien, pyntede op med dem.

Det er vigtigt for pædagogerne at læsningen i SFO'en ikke er for skoleagtig, så vi ville lave et hyggeligt læseområde. Dukkekrogen flyttede og i stedet blev det lille indhak til en læsehule. SFO'ens budget betalte for en ny lækker læsestol og trækasser til opbevaring af bøgerne. Gamle madrasser fik nyt betræk og sækkestolene flyttede med. Lyskæder skulle give en hyggelig belysning og gøre læsehulen til et roligt sted, hvor man kan trække sig tilbage og læse en bog.

Mandag i uge 43 åbnede vi læsefestivalen ved at bøgerne blev sat ind i læsehulen, vi snakkede med børnene om en ordentlig behandling af bøgerne, oprydning osv. Jeg læste en historie højt og senere kunne man lave sine egne bogmærker.

## Til te med en læser

Onsdag havde vi inviteret bedsteforældre til at komme og læse højt for børnene i mindre grupper. Alle fik serveret te og småkager. Jeg var så heldig at læse for et lille hold børn fra 3. årgang uden medbragte bedsteforældre. Jeg valgte at læse billedbogen *Farfar* af Lilja Scherfig med illustrationer af Otto Dickmeiss.

En fantastisk bog, der kaldte på en nærværende snak om døden og om sjove oplevelser, som alle børnene havde haft med deres bedsteforældre. Både bedsteforældre, pædagoger - og selvfølgelig også børnene! - og jeg havde en hyggelig læseoplevelse og gode snakke under te-drikningen. Jeg håber, at der næste gang kommer mange flere bedsteforældre.....

SFO'en i vores specialklasseafdeling for elever med autismespektrum-forstyrrelser deltog også i læsefestivalen med bl.a. med at lave bogorm og udstede diplomer for læseaktiviteter. De nåede også at bage efter læsning af kageopskrift. Her var det lederen, der læste op og drak te med børnene.

På Arden Skole håber vi at BOGgladbøgerne får en lang levetid, fordi vi har gjort os meget umage med at introducere dem, men som PLC-vejleder og skolebibliotekar er jeg meget spændt på, om vi kan bibeholde interessen for bøger og læsning i fritiden. Jeg håber, vi får mulighed for at forny BOGglad-samlingen løbende og at der er voksne, som kan få tid til at læse med børnene. Heldigvis har en børnehaveklasseleder nu fået en ugentlig time i SFO'en til netop det formål. Jeg har et ønske om, at jeg fortsat kan være løst tilkøbt og sammen med pædagogerne kan finde på sjove ting at lave i forbindelse med læsning af BOGgladbøgerne.

Jeg tror nemlig på, at vi ved at samarbejde om børns møde med litteraturen kan skabe flere glade læsere blandt eleverne. ■

# Husk at få i kalenderen

Af Merete Jørgensen, lærer og skolebibliotekar på Allerslev Skole, Lejre. Medlem af FU samt bladudvalget

Uge Sex nærmer sig - og dermed den tid på året, hvor mange lærere og PLC'er giver ekstra opmærksomhed til det timeløse fag "Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab". Forhåbentlig finder I vej til Sex og Samfunds guldgrube af en underviserportal.

Fra næste skoleår er det ikke kun grundskolen, der kan hente ideer til undervisningen. Når skoleåret 2023/2024 ringer ind, bliver det nemlig også med obligatorisk seksualundervisning på skoleskemaet for eleverne på de gymnasiale uddannelser. Der findes dog allerede nu en lang række materialer og forløb til netop denne målgruppe.

Sex og Samfund, som står bag Uge Sex Underviserportal (og har gjort det siden 2008), har med portalen følgende formål:

- At børn og unge udvikler handlekompetence i relation til seksualitet, trivsel, rettigheder og sundhed
- At bidrage til øget anerkendelse af mangfoldighed og bekæmpelse af diskrimination

Det er en omfattende portal, der åbner sig for læseren. Her er links til en lang række materialer, film, podcast samt elevsiden <https://determinkrop.dk/>, hvor man kan gå til sider, der er tilpasset forskellige klassetrin. Her kan man ligeledes finde vej til <https://privatsnak.dk/> som er et sted, hvor børn og unge kan få svar på forskellige spørgsmål og benytte sig af både chat, telefon og brevkasse - helt anonymt. Husk at skrive navnet på siderne på tavlen i klassen!

Portalen er trods de mange links alligevel nogenlunde overskuelig og meget

indbydende i forhold til at finde relevant undervisningsmateriale til netop den årgang, man ønsker. Der er forskellige filtre, således at du nemt kan finde frem til lige netop det forløb, der passer særlig godt til din klasse. Tidligere års temaer og undervisningsforløb er tilgængelige, og en af tankerne bag Uge sex-portal er da netop også, at forløb og materialer benyttes gennem hele skoleåret - og ikke kun i uge 6.

Skulle det hele alligevel være lidt uoverskueligt findes der en lille film, som guider dig rundt. <https://www.underviserportal.dk/grundskole/brug-for-hjaelp/hjaelp/>

Sidste års tema var Sex med Samtykke, og da jeg på det tidspunkt underviste i dansk i 9.klasse ønskede jeg at finde noget, der også kunne bruges til klassens opgivelser til den afsluttende prøve (lidt presset på tid er man jo på 9.årgang ...)


Jeg fandt via portalen frem til kortfilmen *Blåbogstur* <https://www.underviserportal.dk/grundskole/materialer/ogave/-1193-blaabogstur>, og her var der også inspiration til undervisningen. Filmen viser på en rigtig fin måde, hvordan drengen Daniel under en fest - af sine fulde kammerater - presses til at overskride egne grænser, "så der bliver noget at skrive om i den blå bog." Filmen gav anledning til gode snakke i min 9.klasse. At vi oplever overskridelse af egne grænser fra en drengs perspektiv gav


ligeledes flere vinkler på samtalen om sex med samtykke.

Uge sex 2023 har ikke et særligt tema, men vælger at sætte fokus på det, man kan kalde den klassiske del af seksualundervisningen. <https://www.underviserportal.dk/grundskole/> I skrivende stund er knap 100.000 elever og 4000 lærere tilmeldt ugen. Anbefalingen er, at man afhængigt af klassetrin, arbejder med emner som krop, pubertet, sex og prævention. Og til disse absolut relevante emner er der mange bud på forløb og materialer at kaste sig over sammen med din klasse.

Ha' en god Uge Sex!

**UNDERVISNING I  
KØN, KROP, SEX  
OG SEKSUALITET**





Materialer og undervisningsites målrettet 0.-3. klasse, 4.-6. klasse, 7.-9. klasse og 10. klasse

> GRUNDSKOLEN



# Ingen dumme spørgsmål

Af Eline Mørch Jensen

Sexualisterne siger om sig selv at de ikke er eksperter i sex, men i at være unge. Derfor har de nok lidt nemmere ved at snakke med andre unge om køn, krop, følelser og sex - og alt hvad der ligger derimellem.

Sexualisterne er unge frivillige mellem ca. 15-20 år, som tager rundt og besøger landets skoler, klubber, ungdoms- og efterskoler for at holde oplæg, gå i dialog med og svare på spørgsmål fra andre unge, i grundskolen især elever på 7., 8. og 9. årgang, om hvad der optager dem.

Det er Ungdomsringen der står for den overordnede projektledelse af Sexualisterne, som består af i alt 8 Sexualistgrupper rundt om i landet, hvor de lokale klubber og ungdomsskolerne står for at klæde unge på til opgaven og formidler kontakt til de skoler, som gerne vil have besøg af Sexualisterne.

Der er ingen voksne til stede i løbet af de typisk to lektioner, som oplægget og den efterfølgende ung-til-ung dialog varer, da erfaringen viser at det er lettere for de unge at stille spørgsmål og få snakken til at flyde frit, hvis der ikke er en voksen til stede, som eleverne kender i forvejen.

På Arden Skole i Mariager Fjord har man i flere år i træk haft besøg af Sexualisterne i udskolingen, arrangeret i samarbejde med den lokale ungdomsskole, som også har en tovholder, der kan sparre med Sexualisterne om særlige (lokale) forhold, som det kan være en god ide at kende og tage hensyn til, blandt andet for at undgå uheldige situationer, hvor dialogen eller sproget løber af sporet. Desuden har skolen selv en lærer siddende uden for døren under besøget, sådan at de kan tage imod elever, der ikke kan finde ud af at forholde sig i ro og deltage i lektionerne på en hensigtsfuld måde.



**Erfaringen viser, ifølge Sexualisterne, at unge har lettere ved at stille spørgsmål og at dialogen flyder mere frit når der ikke er voksne til stede.**

## Et frirum

Vibeke Prip Larsen er naturfagsvejleder og udskolingslærer i biologi på Arden Skole, hvor hun blandt andet underviser sine elever i hvad der sker med kroppen i puberteten, fx når man får menstruation. Som regel tager hun afsæt i Sex og Samfunds undervisningsmaterialer og forskellige biologi-portaler, alt efter hvad der giver bedst mening, men hun er glad for at det ikke står alene:

- Det er et kæmpe plus, at der ikke er en lærer med, som eleverne kender, når

Sexualisterne er her. Til gengæld er det mindre godt, hvis Sexualisterne er for unge eller ikke er modne nok til at stå for lektionerne, så der bliver for meget uro, eller hvis der er nogen, der skal spille lidt for smarte ...

- Jeg har kun min viden fra eleverne, da jeg jo ikke selv er til stede, men nogle af dem fortæller om, at der er elever der er blevet skræmte over at høre de unge tale om deres egne seksuelle erfaringer. Det har måske været lidt for detaljeret – eller direkte – også sprogligt, hvor der er ▶

blevet brugt udtryk som at sutte pik og den slags, forklarer Vibeke Prip Larsen og lægger til:

- Det skal man prøve at undgå, blandt andet gennem vejledning fra professionelle voksne – og helst pædagogisk og didaktisk uddannet personale. For det er som sagt guld værd for eleverne at få et frirum med andre unge, hvor de kan spørge og tale om lige hvad de vil. Selv oplever jeg som biologilærer i stigende grad, at eleverne har behov for at tale mere om grænser og

kønsidentitet. De bekymrer sig også meget om hvor forskellige vi er og ser ud – men ikke to bryster eller testikler er jo ens – så vi bruger mest tid på at tale om og afdramatisere alle vores forskelligheder.

### Meget at lære

Sexualisterne bliver trænet gennem deltagelse i kurser og workshops, faciliteret af Ungdomsringen, blandt andet om prævention og kønssygdomme, men også om grænser og mere følelsesbetonede emner som køn og

identitet, der trænger sig på hos mange unge. Underviserne kommer fra organisationer som Aidsfondet, Menneskebiblioteket, JanusCentret, Reden ung, Sabaah, Black top Team, mens advokater orienterer om lovgivning i forbindelse med samtykke, krænkelse, billeddeling mv. Endelig lærer Sexualisterne også om at nå ud over rampen til andre unge, på en måde hvor det foregår i en tryk og inkluderende atmosfære.

Maiken Krogdahl er projektleder af Sexualisterne på landsplan og fortæller at de unge



Sexualisterne består af frivillige unge mellem 15 og 18 år - og der er altid brug for flere især drenge uden for de større byer.



melder sig som frivillige af flere grunde, dels fordi de synes det er vigtigt og lyder sjovt, dels fordi de selv har haft udbytte af at deltage i Sexualisternes lektioner på deres egen skole og gerne vil være med til at give andre den samme positive oplevelse. Måske var det også noget for nogle af de større elever på din skole?

- Der er flere Sexualister i de større byer end ude på landet, og generelt flere piger end drenge, så du må godt skrive at vi har brug for flere drenge i landområderne, siger Maiken Krogdahl og tilføjer:



- De unge får meget ud af og lærer selv en masse af at være Sexualister!

*Hvad oplever I typisk at eleverne gerne vil vide mere om, når I kommer ud på besøg?*

- Uha, mange ting! Alt fra prævention og seksygdomme, til hvad sex er – og at det kan være mange forskellige ting – og hvad der er normalt. Hvornår er det normalt at have sex første gang, hvor ofte og hvordan. Og her er det vores filosofi at der ikke er nogen dumme spørgsmål, der er intet der er tabu, unormalt eller forkert, så længe alle har det godt med det, der foregår, fastslår Maiken Krogdahl.

- Porno fylder rigtig meget, uanset køn, ofte med afsæt i reality-serier som Paradise Hotel. Det sker også at de unge spørger ind til Sexualisternes egne erfaringer. Og nogle gange er det måske helt fint, andre gange er det ikke noget, der kommer sagen ved, men så siger de selvfølgelig fra.

## Fra pjat til alvor

Maiken Krogdahl indrømmer dog at det kan være svært at undgå pjattede kommentarer og fnisen:

- Der er tit en gruppe der er lidt buldrende, men så kan det være godt at invitere dem op og se på nogle af de ting, vi har med, fx kondomer, spiral, p-piller og graviditetstest. Det sker også at der er et par stykker, som skal en tur ud og have lidt luft, men selv når der bliver pjattet, er der tit en nysgerrighed bag. Somme tider kan man få en god snak ud af et såkaldt dumt spørgsmål, mener Maiken Krogdahl.

Der er også mulighed for at stille anonyme spørgsmål. Nogle har en hat med til spørgsmål på papir eller man kan spørge via snapshot, men uanset hvad bliver alle spørgsmål taget alvorligt.

- Hvis nogen fx spørger om Sexualisterne selv har prøvet at have sex med 10 mennesker på én gang, kan man dreje det over på hvordan man kan aflæse hinandens signaler, når man er sammen med flere ad gangen, så det bliver en mere meningsfuld og relevant samtale.

*Har emnerne ændret sig de senere par år?*

-Ja, der er kommet flere spørgsmål om

kønsidentitet. Det er der også en del lærere, der gerne vil have os til at snakke med de unge om. Det optager de unge mere end før. Mange vil også gerne snakke krop – de meget optagede af, hvordan de ser ud og ikke mindst hvad der er normalt.

## Et fælles sprog

- En af de vigtigste øvelser går ud på at de unge sammen prøver at finde et fælles sprog. De senere år har det handlet meget om at sige fra, men det er også vigtigt at tale om hvordan man siger ja og giver sit samtykke, og i det hele taget at tale om hvordan unge er opmærksomme på hinanden og lærer både at aflæse og sende signaler til hinanden, understreger Maiken Krogdahl.

Sexualisterne prøver så vidt muligt at sikre sig at lektionerne afholdes for unge på nogenlunde samme alderstrin, men selv inden for samme klasse kan der jo være stor forskel på elevernes individuelle erfaringer og modenhed.

*Hvordan undgår I at der sidder nogen, som oplever det lidt for voldsomt at tale om køn og sex?*

- Vi bestræber os på at Sexualisterne er så godt forberedt som muligt, både via deres oplæring og ved at tale med personalet om hvilke temaer og eventuelle problematikker der er i en elevgruppe. Sexualisterne er altid afsted to sammen, så de kan støtte hinanden og måske dele de unge op i grupper, hvis det virker som en god ide. Det er også vigtigt at der altid er en voksen at gå til, hvis der er behov for at samle op på noget. Det kunne fx være at der var en, der fortalte om et overgreb – det er nu mange år siden, vi har oplevet det! – eller bare et eller andet der er svært, siger Maiken Krogdahl og lægger til:

- Nogle gange kan der være en uheldig gruppedynamik, man skal være opmærksom på, fx en hård tone hvor man bruger et grimt sprog og kalder hinanden for "bøsserøv" og "luder". Der kan også være en ubehagelig eller grænseoverskridende festkultur, som det er vigtigt at få taget op. Derfor arbejder vi på at opbygge et godt og solidt samarbejde med de lokale tovholdere, da det jo er i alles interesse, at vores ung-til-ung tilgang kommer så mange forskellige unge mennesker til gode som muligt. ■



# Følelserne og

Af Eline Mørch Jensen

Det hele begyndte egentlig med en mors behov for at sige til sit barn – "jeg ser dig som du er, jeg forstår dig (så godt som jeg nu engang kan) og uanset hvad du gør og hvem du er, er jeg *med dig*."

Den mor - og billedkunstner! – var og er Hanne Matthiesen, der her sammen med forfatter Marianne Iben Hansen fortæller om tilblivelsen af billedbogen *Du findes*, som de to har skabt i et samarbejde.. Det er Hannes første bog, Marianne har skrevet adskillige – på rim og uden, til både børn, unge og voksne. Konstellationen af lige netop de to i denne bog er intet mindre end *a match in heaven*.

*Du findes nemlig* er en både vigtig og vidunderlig billedbog, og samtidig også en ganske usædvanlig bog, måske først og fremmest fordi den fremstår så lysende klar og helstøbt på trods af sin ellers både søgende, famlende og legende form. I ord såvel som i tegning. Henvendelsesformen fra mor til barn er også ud over det sædvanlige, ægte og personlig, ja ligefrem intim, men heldigvis aldrig privat. Her er en mor som rækker ud og prøver at nærme sig sin søn, selvom hans virkelighed er en anden end hendes, fordi hun ikke deler hans oplevelse af at være fremmed i sin egen krop og kønsidentitet.

Temaet er transkønnethed, selvom ordet aldrig nævnes, men bogen handler om meget mere end det. Den minder ikke om nogen børnebog, jeg før har set, er det en børnebog eller snarere en bog til unge? Jeg ved det ærlig talt ikke, det kommer an på hvilket barn eller hvilken ung der er tale om ... Det er nok ikke en bog, de fleste børn eller unge vil sætte sig ned og læse alene, mere en bog man kan have glæde af sammen med andre.



# biologien



## Bogen var 8 år undervejs

Jeg lægger ud med at spørge Hanne om hvordan ideen først opstod og siden blev til en billedbog:

- *Du findes* er baseret på mine egne oplevelser som mor, hvor min datter blev til min søn, eller sagt på en anden måde: jeg troede jeg fik to døtre, men det viste sig at det var en søn og en datter. Det er sjovt, for nu hvor jeg er 62, er jeg blevet mormor til en pige – eller som vi grinende sagde til hinanden – det tror vi i hvert fald! Oprindeligt gik jeg i gang med at lave tegningerne til min søn. Mine børn og jeg har altid tegnet meget sammen, også som en kommunikationsform imellem os, så de var tænkt som en måde at sige "jeg forstår hvem du er og jeg er med dig."

- Min søn boede og bor stadig i England, i dag er han voksen, og jeg havde bare tænkt mig at tage tegningerne med til ham, når jeg en dag kom på besøg. Men så blev jeg ikke lige færdig og de lå bare der på mit skrivebord – efterhånden gik der 8 år – jeg er ikke mester i at få ting gjort færdige ... Altså, jeg arbejder meget, men har tendens til at have lidt for mange bolde i luften, forklarer Hanne og lægger til:

- Animeret af et par veninder, som fik tegningerne at se, og deres reaktion – de blev meget rørte – tog jeg fat på dem igen. Jeg kunne jo mærke at her var en historie, som havde noget at sige andre, også selv om jeg aldrig havde forestillet mig at de skulle blive til en bog. Det var faktisk min kærestes ide. Han er venner med Marianne og foreslog mig at jeg skulle lade hende se tegningerne, for der skulle helt klart nogle ord på for at formidle historien.

## Alt det vi ikke forstår

Her tager Marianne over:

Marianne: - Jeg el-ske-de de tegninger! Og jeg tænkte bare "Okay, det vil jeg virkelig gerne være med till!" Det var et emne, som lige var begyndt at folde ▶

sig ud for mig på det tidspunkt ... Min egen datter, som har en meget ukonventionel oplevelse af det med køn, havde en transkønnet kæreste, og selvom jeg selvfølgelig ønskede at komme dem i møde, var der også noget af mig, der kom til kort. For eksempel havde jeg svært ved at bruge pronominerne de/dem, fordi det føltes fremmed og derfor kunstigt for mig... Det har jeg snakket meget med min datter om, hun har udfordret mine grænser og hele processen har gjort mig mere åben, også over for det jeg ikke umiddelbart forstår.

- Men selvom vi som forældre gerne vil være forstående og tænker "ih, hvor er jeg åben" er vi jo også begrænsede. Og selvom vi gerne vil så tæt på som muligt, er der altid noget vi ikke kan få øje på, fordi vi står uden for. I sidste ende er vi jo alene, men vi kan blive bedre til at være med det der er. Derfor kan jeg godt lide at bogen har fået den her legende vinkel, hvor teksten foreslår, undersøger og snuser til emnet, i stedet for at melde alt for bombastisk ud.

*Bombastisk - tænker du her på at den ikke handler om implantater, operationer og hormoner?*

- Ja, det er jo ofte det ydre, der bliver fremhævet, når vi taler om transkønnethed og kropsidentitet. I *Du findes* er det mere det indre der får plads, så der åbnes op for et emnemæssigt lidt bredere felt. Det har været dejligt at skrive legende og poetisk og samtidig også med en destillering af sproget.

*Og dog er der masser af krop og biologi på billedsiden – inklusive både myldrende sædceller, blod, livmødre og en fødsels-scene, som sikkert vil få et par stykker til at rynke på næsen ...*

Marianne: - Ja, børnene vil uden tvivl sige "ad, hvor klamt"! Jeg synes det er dejligt at biologien er med. Hannes tegninger har et stort udtryk og der er voldsomme kræfter på spil under fødslen, men sådan er det jo for fanden også her i livet! Undfangelsen og livets opståen ... og at vi bliver til netop dem, vi er. Det er et kæmpe mysterium.

## Livets mysterium

For Hanne har det været naturligt at lade biologien indgå på samme måde som følelserne gør det. Som hun formulerer

det, er det biologiske kredsløb, kemien og hormonerne en del af os og verden omkring os, og hun fortæller at det at blive mor for alvor satte gang i erkendelsen af hvor stor og rig verden er og af livets mangfoldighed.

Hanne: - Man gør sig en masse forestillinger om hvad det menneske bliver for et – og ender med enten en dreng eller en pige. Men vi skal ikke have så travlt med at holde hinanden fast, for hvad nu hvis man ikke passer ind? Livet er da større end to køn ... Og det gælder ikke kun transkønnethed, som i vores tilfælde, måske kan det også være en diagnose eller noget andet der gør, at

man føler sig forkert og uden for alle fællesskaber ...

- Det tror jeg altid forældre vil bekymre sig om – at vores børn skal stikke alt for meget ud fra normen. Vi vil så gerne skærme dem. Vi ønsker jo det bedste for vores børn, at de har gode venner og klarer sig godt, får en god uddannelse, et job, bliver gift/finder en kæreste/partner og har en nogenlunde ukompliceret seksualitet. Men det kan være en kamp at være inde på midten, hvis man ikke hører hjemme der, mener Hanne og fortsætter:

- Jeg var selv utilpasset som teenager, lidt





for vild til rigtig at passe ind, og havde sådan brug for at blive set som den jeg var. Men måske er det alligevel ikke helt sammenligneligt ... Børn og unges fremmedhed i forhold til deres egen kønsidentitet og seksualitet stikker nok dybere. Som forældre og voksne kan vi prøve at følge vores børn og unge, så de føler sig set og hørt, men grundvilkåret er at det er den enkelte det handler om, det er den enkeltes livsrejse ... Der er også sorg og vemod forbundet med det, der er en dør der lukkes, men samtidig en anden der åbnes ... Det ville jeg gerne have frem, så for mig er *Du findes* både en poetisk, men også en filosofisk og eksistentiel bog.

## Alment, ikke privat

Undervejs i processen har Hanne og Marianne ping pong'et frem og tilbage pr. mail mellem Aarhus, hvor Hanne bor, og København, hvor Marianne bor. Nye ideer og tegninger er kommet til, mens bipsener og sidehistorier er røget ud, både for at stramme historien op og for at brede den ud.

Marianne: - Udgangspunktet er Hannes søns historie, men det har været vigtigt at historien ikke blev privat, men almen, så den blev relevant for mennesker af mange slags. Til at begynde med researchede jeg en del for at nærme mig emnet fra forskellige sider, jeg læste, hvad

jeg kunne finde, og havde for eksempel stor glæde af Gry Stokkendahl Dalgas bog *Det er herfra jeg vil begynde at tale, disse ord kan finde vej*, jeg gik på nettet og fulgte transkønnede på YouTube. Desuden læste jeg op på og fulgte med i debatter, blandt andet i Foreningen for Støtte til Transkønnede Børn, som jeg også meldte mig ind i.

Hanne: - Det har været spændende at samarbejde om at finde indholdet og den helt rigtige form, inden vi kunne gå til Jensen & Dalgaard med resultatet. Igen var det min kærestes forslag, for jeg kendte ikke rigtig noget til bogbranchen og vidste ikke, hvilket forlag, der ville være det rette. Faktisk er jeg imponeret over deres mod. Ikke bare på grund af fødselsbilledet, som nok vil gå lidt ud over salgshallene – ja, undskyld Jensen & Dalgaard! – men som *skulle* med, fordi fødslen er porten til livet. Men tænk også bare på hvor få år siden det er, at transkønnethed er kommet af listen over psykiske sygdomme ...

*Det er heller ikke så almindeligt med en voksen synsvinkel i en børnebog ...*

Hanne: - Nej, men vi er jo begge to mødre og har været nødt til at tegne og tale ud fra hvor vi står. Jeg er ikke min søn eller transkønnet - og for at være helt ærlig, ville jeg nok også være endt i en shitstorm, hvis jeg talte ud fra en anden position end min egen. Min søn er i øvrigt glad for resultatet og har stor forståelse for projektet, ja, jeg fornemmer at han føler en vis form for stolthed.

*Det skal ikke være nogen hemmelighed at jeg oplever *Du findes* som en øjenåbner og selv blev grebet af den - måske også fordi jeg er mor - men hvordan tror I børn og unge vil tage imod den?*

Marianne: - Hm, godt spørgsmål ... Jeg tænker den henvender sig til børn og unge fra 12 år og op, måske lidt før, alt efter hvem det er og i hvilket forum den læses og hvordan man får talt sammen. Men tænk hvis der dukker et barn op i skole, et barn der er transkønnet eller tumler med sin egen kønsidentitet – eller kender nogen der gør ... Tænk bare hvis bogen kan få nogen til at føle sig set og mødt. Jeg håber jo vores bog kan være med til at skabe større åbenhed, og, som du siger, at den kan være øjenåbnende.



Hvordan skal man få øje på noget, man ikke kender?  
Hvordan skal man høre en hvisken, når de andre synger i kor?  
Hvordan skulle du finde den rigtige dør  
når der kun var to forkerte at vælge imellem?

# Drengelopper og pigelus



## Min skønne Onkel Ofelia

Forfatter og illustrator  
Charlotte T. Frobenius

Forlaget Petunia

Af Anna Johansen, PLC-medarbejder på  
Ellebækskolen i Næstved

Min skønne Onkel Ofelia er en lille rimebog, hvor jeg-fortælleren er et lille barn, som ikke har et defineret køn. Hvert opslag starter med "Min ... Onkel Ofelia", hvor der indsættes forskellige tillægsord, der beskriver ham; skønne, skøre, kønne, gæve... og en beskrivelse af hvad han gør. Så kommer fire linjer der rimer, som uddyber hvad han gør og hvordan andre eller "jeg" reagerer på det.

Tegningerne understøtter på enkel vis historien, det er tydeligt at se både det

skøre og skønne i det der foregår. En lille frø deltager på hvert opslag. Ifølge forfatterens efterskrift "afspejler frøen Onkel Ofelias finurlige sider og er dermed en understregning af det både komplekse og fantastiske i os mennesker."

Når man læser bogen, bliver man draget ind i en verden, der er ukompliceret og kærlig. Barnets refleksioner er konkrete og handler om hvad man kan lide at lave sammen og rummer også barnets undren; får man drengelopper eller pigelus af hans knus? Rimene og versefoderne er til tider lidt tunge, så det er en god idé at læse bogen igennem et

par gange før oplæsningen. Der er en fin efterskrift, som fortæller om hvordan man kan læse bogen sammen med sit barn, og via bogen få talt med barnet om forskellige LGBT-orienteringer.

Bogen findes som e-bog i eReolen.dk, og hvis man vil bruge den i undervisningen, er det en god ide at bruge storskærm, da bogen er lille.

**Min skønne Onkel Ofelia**  
Forfatter og illustrator: **Charlotte T. Frobenius**  
Forlaget Petunia, 2019



# En påfugl breder sine vinger ud



Af Marianne Frederiksen, lærer på Ellebæk-skolen i Næstved

Det er en mørk og kold mandag morgen i 2.c, da jeg trækker en påfuglefejr frem fra tasken. Jeg har taget den med, fordi klassen i dag skal arbejde med Ane Bjørns eventyrlige billedbog Påfugl.

I klassen har vi tidligere arbejdet med andre af hendes bøger, der ligesom denne, er smukt illustreret med billeder der passer fantastisk til teksten. Påfugl handler om forskelligheder, kønsroller og det med at vi i vores samfund selv kan vælge, hvem vi gerne vil være. Bogen kan give anledning til en rigtig god snak om, hvem der bestemmer hvad og hvorfor, når man er 8 år og går i 2. klasse.

Drengen Momo skal nemlig klædes ud til fastelavn, men hans far har en helt klar mening om hvad drenge skal klædes ud som. Momo er ikke enig, men vil ikke skuffe sin far. Så han tager det ubehagelige flyveøglekostume på, far har valgt – selvom han hellere vil være en smuk påfugl. Undervejs i fortællingen møder vi også Momos ven Ida, der hjælper ham med at lave en påfuglemaske. Sammen går de gennem parken og møder den uhyggelige fuglemand. Fuglemanden taber en fjer, der ligner den



Momo så på påfuglekostumet i forretningen. Han sætter den på masken og nærmest flyver hjem til far.

Midt i bogen ser vi på det fantastiske billede af skolegården til fastelavn. Det giver en oplagt mulighed for at snakke om de følelser de forskellige børn udtrykker. Hvordan de hver især har det indeni og hvorfor de mon har det sådan. Da Momo går hjem gennem parken den dag, møder han igen fuglemanden, der viser ham en hemmelighed. En påfugl. Momo skynder sig hjem og fortæller far alt om den smukke fugl. Heldigvis er far stille og lytter. Da Momo er blevet puttet syr far det flotteste påfuglekostume, som Momo bliver lykkelig for næste morgen.

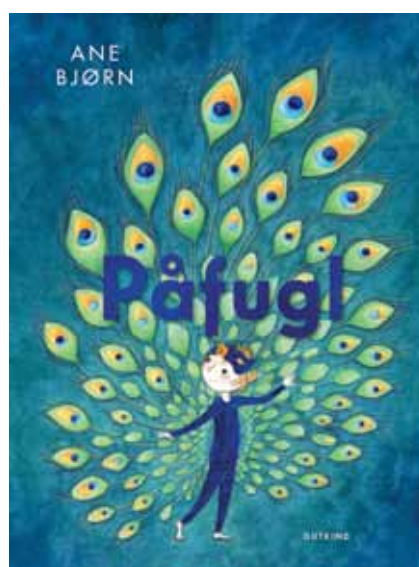
Bogen kan læses som en almindelig fortælling, men lægger helt klart op til at arbejde dybere med de følelser, som alle børn går rundt med. Undervejs i historien kan eleverne reflektere over handlingen og sammenligne med deres egne erfaringer. Inden vi går i gang med bogen snakker vi om bogens forside og om påfugle generelt. Alle kan byde ind med hvad de ved og tænker. Vi laver det som en leg i rundkreds, hvor børnene på skift kan "poppe" op, når de ved noget om påfugle.

I mens vi læser bogen snakker vi om de nye ord såsom prydfjer, silkekappe, halepragt, hvæser mm. Vi snakker om synonymer til ordene, da de senere skal



bruge dem til en leg vi kalder "gæt et ord". Der få eleverne en bunke med de ord vi gennemgik, hvorpå de på skift forklarer ordet og så skal den anden gætte. Efter læsningen laver vi en foldebog med billeder af Momo i de to forskellige udklædninger, hvor eleverne kan beskrive de forskellige følelser Momo oplever.

Forlaget har lavet et gratis arbejdsmateriale til bogen med nogle rigtig gode opgaver. Har man adgang til mayeriet.dk findes der også der en fremragende litteraturguide udarbejdet af Trine May. ■



**Påfugl**  
Ane Bjørn  
Gutkind 2022



# Om at finde vej i en ny virkelighed

Af Eline Mørch Jensen

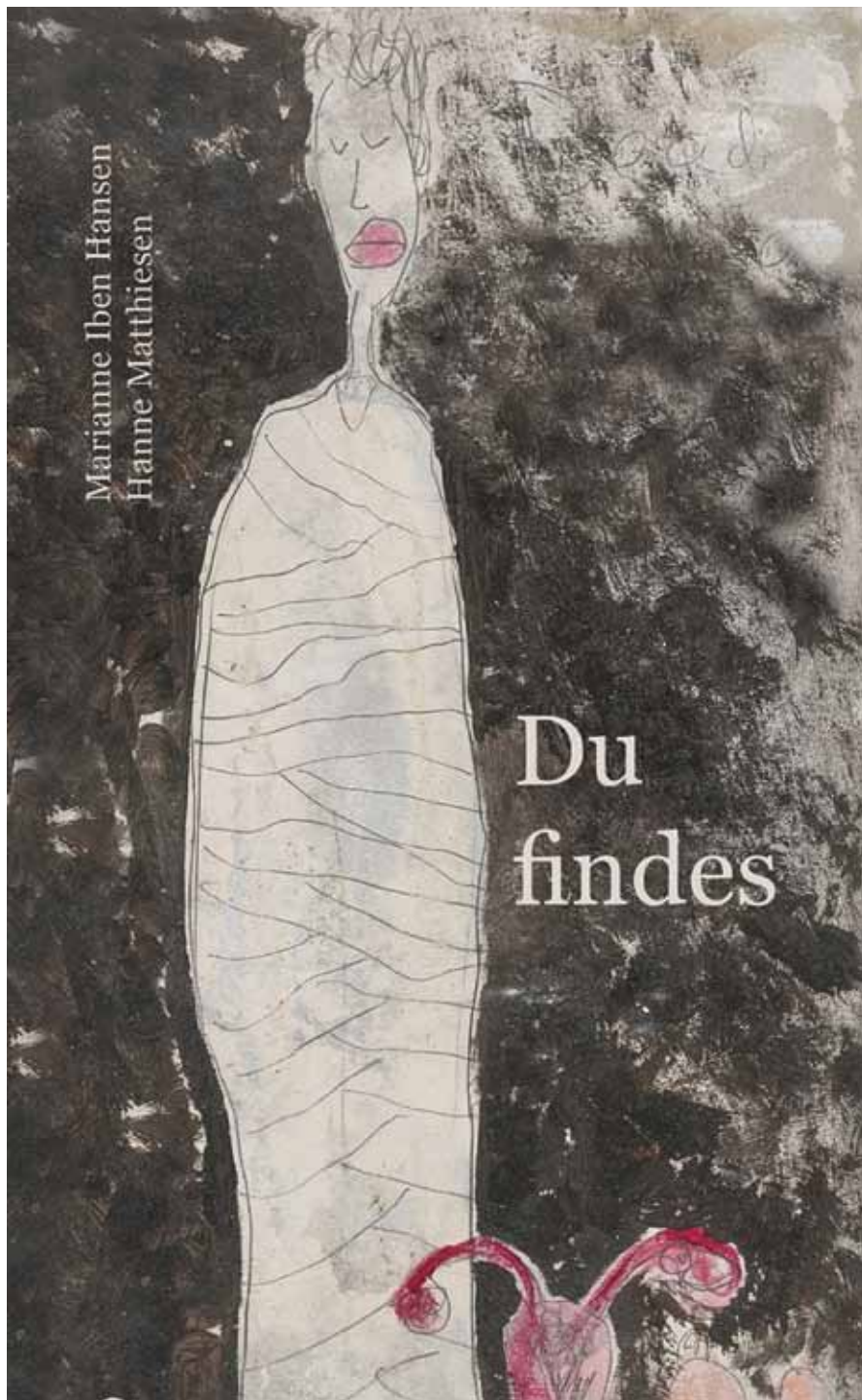
*Du findes* fortæller i ord og billeder om et ungt menneskes forsøg på at finde vej i en ny virkelighed, om frustrationen over at føle sig forkert i sin egen krop, og om tvivl og angst og lettelsen over at finde sig til rette i sin kønsidentitet. Selv om det kan være en meget ensom vej at gå.

Bogen er et samarbejde mellem billedkunstner Hanne Matthiesen og forfatter Marianne Iben Hansen, som du kan læse om i interviewet med dem i dette nummer af LæringsCentret (side 18-21).

Det overordnede emne i *Du findes* er transkønnethed, men bogen handler om identitet i bred forstand, og om ikke at føle sig set og mødt som det menneske, man er, lige som den lægger op til at tænke over/tale om at vi ikke skal have så travlt med at holde hinanden fast i bestemte køn og roller. Derfor vil den (også) egne sig godt i undervisnings-sammenhæng, fra omkring 6-7. klasse alt efter elevgruppens åbenhed og modenhed, inklusive formidling via en læringsvejleder eller lærer, som ved hvem hun har med at gøre. Den vil helt sikkert også egne sig som frilæsning til unge, der på den ene eller anden måde selv har spørgsmål om kønsidentitet og seksualitet inde på livet.

Hanne Matthiesens tegninger fremstiller både de helt store billeder på livet – månen, undfangelsen og fødslen – og de mere hverdagsagtige, hvor kjolen strammer næsten lige så meget som pigefællesskaberne, hvor hverken drenge- eller pigetoiletet føles rigtigt og hvor menstruationen og udviklingen af bryster også er helt forkert. Fordi det indre ikke passer til det ydre.

Hendes tegneteknik er 100 procent analog med brug af blyant, pensler og heldækkende gouachefarver, gerne påført kraftige kartonplader (bogbinderpap) og ofte i lag-på-lag, sådan at



udtrykket bliver lidt skitseagtigt, rodet og flydende á la en collage. Ind i mellem limer hun tekster fra avisen ind og tegner ovenpå, for som hun siger: "Jeg forestiller mig, at det er sådan det også er 'i virkeligheden'".

Udtrykket er sanseligt, stregen fri og vild og fuld af mennesker med kæmpe fødder, læber, tunger og hår i stride strømme. Mens du'et endnu befinder sig på et famlende stadie i sin udvikling er øjenlågene lukkede og kroppen pakket

# Når far får en ny kæreste



ind i bandager, der mest minder om en puppe, men mod slutningen, hvor du'et finder sin egen identitet, åbnes øjnene. En udvikling, eller livsrejse, som på tekstsiden formidles på smukkeste vis af Marianne Iben Hansen, som blandt andet i sekvensen her:

Så kom ordene.  
De blev til, men du talte.  
Du blev til, mens jeg lyttede  
Og alting så anderledes ud i det nye lys.  
Dit navn, din krop, din vej.

Så enkelt og elegant kan det gøres. I det hele taget går tegninger og ord op i en højere enhed, supplerer hinanden og smelter sammen, så du'et toner frem for læseren uden en eneste mislyd. Marianne Iben Hansens poetiske små tekstperler er placeret på hvert opslag, som digte trykt på noget der ligner afrevne hvide papirstumper, ovenpå tegningerne, som fylder arkene helt til kant. Formfuldendt.

*Du findes* er gribende, livsklog og sine steder endda med humoristisk overskud midt i alt det svære. Her er plads til modstridende følelser, men ingen lette løsninger. Bogen giver stof til eftertanke. Hvor nuanceret hele emnefeltet ansues kan bedst opsummeres i en af Marianne Iben Hansens stærke mor-barn-dialoger:

Hvem bliver du så? Spurgte jeg.  
Jeg bliver mig, svarede du. Den jeg altid har været.  
Jeg er bange, sagde jeg, er du ikke?  
Og du fortalte om din frygt, men mest om din lettelse.  
Det hele falder på plads, sagde du.  
Indeni, udenpå. Min barndom, min fremtid.  
Det bliver ikke let, sagde jeg.  
Det har aldrig været let, sagde du. ■

## **Du findes**

**Tekst: Marianne Iben Hansen**

**Tegninger: Hanne Matthiesen  
Jensen & Dalgaard 2022**

Af Anna Johansen, PLC-medarbejder på Ellebæksskolen i Næstved

Far og "jeg" har en hytte i haven, hvor der er plads til dem begge, og til kaninen og løven. De hygger sig, som Emil og Alfred i Emil fra Lønneberg. Men pludselig kommer der én til i familien, og er der så plads til dem alle?

Frank mig er velegnet til dialogisk læsning, da der er andre elementer end kun teksten som fortæller. Der er en del intertekstualitet i historien, der er referencer til såvel Emil fra Lønneberg og Frankensteins monster. Faren bliver beskrevet som "frankofil", som af drengen bliver forstået på ret underfundige måder. Hvad er det egentlig børn forstår ved udtryk, som voksne slynger om sig med?

Teksten og tegningerne spiller virkelig fint sammen, de understøtter hinanden, og historien udvides af tegningerne, hvor der er meget man kan tale om.

Selvom temaet er at der er to mænd der flytter sammen, er det et fint eksempel på en bog, hvor handlingen går mere på hvordan det er lige pludselig at få et nyt medlem i familien end hvilket køn vedkommende har. Det bliver faktisk slet ikke italesat, men er noget man selv må forholde sig til, hvis man har lyst til det. Hvis formålet er, at det bare er en af

mange familieformer, synes jeg virkelig at den er godt ramt.

Nedenstående er uddrag fra to lister, som drengen laver. Mon ikke de kan bruges til at snakke om elevernes følelser og reaktioner i forhold til nye familiemedlemmer?

Ting, der ikke er i orden, når der er en, der hedder Frank, der pludselig bor hjemme hos en:

- Når man kaster noget for man er sur, og der en, der hedder Frank, der ALTID griber det.
  - Når far bare fniser og siger: "Frankly, my dear!", - også når der ikke er noget at grine af.
- Ting, der godt kan være Okay, når der er en, der hedder Frank, der pludselig bor hjemme hos en:
- Når far og jeg kaster ting, og ham der Frank ikke kan lade være med at løbe efter dem. Frank mig her og Frank mig der, fniser vi.

Alt i alt får bogen mine bedste anbefalinger, den kan både bruges til dialogisk oplæsning og til elevernes eget lån på biblioteket. ■

## **Frank mig her**

**Forfattere: Line-Maria Lång og Karen Vad Bruun**

**Tegnet af: Cato Thau-Jensen  
Forlaget Vild maskine, 2022**



# Orla er børnenes bogstemme



Foto: Sophie Dreijer

Af Eva Øland, lærer og pædagogisk læringsvejleder på Kragelundskolen

En dag før sommerferien, så jeg en notits i LæringsCentret om at Orlaprisen søgte ambassadører. Det skyndte jeg mig at fortælle lærerne på 4. årgang og fluks var Conni Hvidbjerg og 4.a på Kragelundskolen Orlaambassadører.

Jeg mødes med Marie og Birk til en snak om hvordan, det har været at være ambassadør. De to har været med i den gruppe på Dokk1, som var med til at vælge, hvem der skulle nomineres til Orlaprisen. Men først skulle bøgerne læses. Klassen havde fået en liste med hel masse bøger. Hele klassen læste med på livet løs og i den periode gik snakken i klassen, om hvilke bøger, de havde læst og hvad, de syntes om dem. Når de havde læst en bog, skulle den anmeldes og så kom anmeldelsen på eReolen. "På den måde blev vi lidt

kendte", fortæller Birk. Men Marie husker nu også, at de havde meget travlt med alt den læsning.

Næste step var at Marie og Birk skulle ind på Dokk1, hvor de skulle mødes med andre børn til en bogsnak. De fortæller at det var sjovt at møde andre børn og unge, de blev også vist rundt på Dokk1 og så var det spændende at høre, når de andre fortalte om de bøger, de havde læst. "På den måde, fik man lyst til at læse nogle andre bøger end dem man plejer", siger Marie. En anden god ting var, at de begge fik to bøger med hjem fra sidste års Orlapris-konkurrence.

Det er også med en vis stolthed i stemmen, at de fortæller, at de bøger, som de selv havde udvalgt til nomineringen, vandt. Marie havde peget på *Min kat er en seriemorder* (Forlaget Brændpunkt 2022). Birk valgte at pege på Lakserytterens bog: *Legender fra Odysia - Månebibliotekets forbandelse - Månebibliotekets forbandelse* (Lakse Publishing 2022) fordi han syntes det er en god fantasybog og så foregår den det samme sted i et par kapitler, fx er man i ørkenen i et par kapitler og bagefter et

andet sted, så man ikke er det samme sted hele bogen. Efterfølgende havde Birk skrevet til Lakserytteren og endda fået et svar tilbage.

Til sidst kom Orla Showet, selve kåringen hvor hele 4.a var på Dokk1, og det var en fest. Marie og Birk fortæller: Der var mange mennesker, det var fedt at se forfatterne. Og der var en god vært. Det var Jonas fra Ultra nyt, der var nogle fra klassen, som snakkede med ham. Der var også quizzet. Marie fortæller at det var børn, som overrakte Orlaprisen og fortalte om bogen. Det kunne de begge to godt lide. I det hele taget kunne de rigtig godt lide, at det var børnene, som bestemte hvem der skulle vinde – det bliver nævnt igen og igen!

Læreren Conni Hvidbjerg fra 4.a mener også at det var virkelig motiverende for læselysten at være Orlaambassadører og alt i alt et meget fint forløb. "Men sæt tid af til det, det er ikke noget man "bare lige gør" oveni." Så husk det, når der skal laves årsplan. Snak med lærerne på mellemtrinnet og få dem til at melde deres klasse som Orlaambassadører og sæt læselysten på skoleskemaet. ■



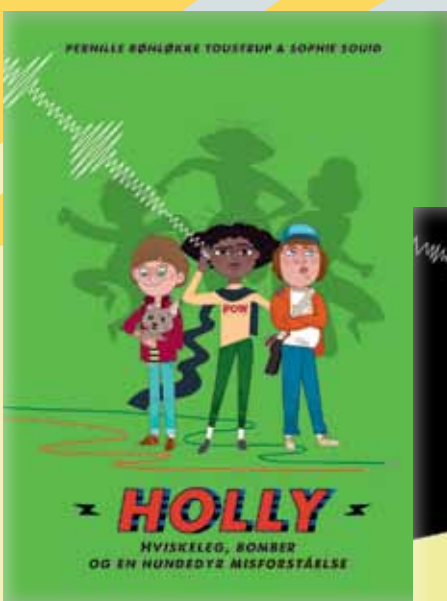
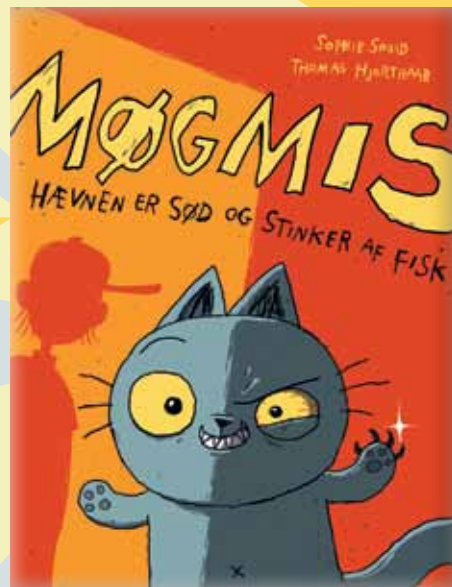
# ÅRETS BEDSTE tweenbog og tegneserie

Lånere og læsere fra Københavns børnebiblioteker har talt. HOLLY af Pernille Bønløkke og Sophie Souid og MØGMIS af Sophie Souid og Thomas Hjorthaab er kåret som to af årets bedste børnebøger i 2022. **Stort tillykke.**



## Årets bedste tegneserie

**MØGMIS:**  
- HÆVNEN ER SØD -  
OG STINKER AF FISK!



## Årets bedste tweenbog

**HOLLY:**  
HVISKELEG, BOMBER  
OG EN HUNDEDYR  
MISFORSTÅELSE

**HOLLY:**  
ØKULLER, NATLØB OG  
EN LILLE HVID LØGN





# Værklæsning til mellemtrinnet



Hæsblæsende actionfortælling om venskab, mod og krigens hårde konsekvenser.



Nomineret til  
**Weekendavisens  
Litteraturpris  
2021**



## Læs & tal sammen om bøgerne

Download gratis hæfter med forløb, spørgsmål, opgaver og forfatterinterviews til alle bøger på [Gutkind.dk](http://Gutkind.dk)

Tilmeld dig vores nyhedsbrev for litteraturformidlere her: [bit.ly/litteraturformidler](http://bit.ly/litteraturformidler)